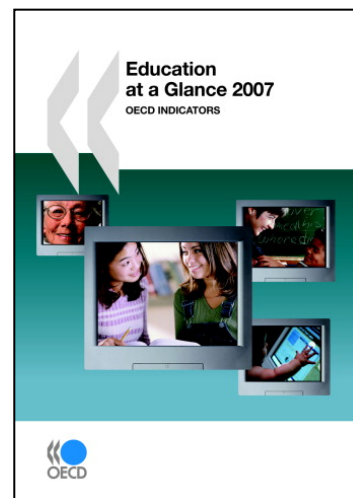

Education at a Glance 2007: OECD Indicators

Summary in Norwegian

Et blick på utdanning: OECD-indikatorer 2007-utgaven

Sammendrag på norsk

- *Et blick på utdanning* er en årlig samling data om utdanningssystemer i OECD og OECDs partnerland. Den legger vekten på disse nøkkelområdene: deltakelse i og resultater innen utdanning, finansiering, livslang læring, samt arbeidsforholdene for elever og lærere.
- 2007-utgaven tar spesielt for seg høyere utdanning, og fastslår at det tross den raske økningen i omfanget av denne typen utdanning, ennå ikke er noe som tyder på at den mister sin verdi.
- Og for første gang behandler *Et blick på utdanning* spørsmålet om effektiviteten i utdanningen, og gir noen indikasjoner på innsatsen som trengs hvis undervisningen skal stemme overens med reformer som foretas i andre bransjer, etter prinsippet ”mer verdi for pengene”.

Et blick på utdanning er OECDs årlige gjennomgang av data og analyse om utdanning. Denne publikasjonen inneholder en rikholdig, oppdatert samling sammenlignbare indikatorer for utdanningssystemene i OECDs 30 medlemsland og i en rekke partnerland. Følgende hovedområder behandles:

- Deltakelse i og resultater innen utdanning
- Offentlig og privat investering i utdanning
- Situasjonen angående livslang læring
- Forholdene for elever og lærere

2007-utgaven undersøker virkningen av økende høyere utdanning på arbeidsmarkedene. Prosentandelen personer med fullført høyere utdanning har økt betydelig i OECD-landene i de siste tiårene, men har den økende tilførselen av velutdannede personer blitt ledsaget av opprettelse av godt betalte jobber? Eller vil alle med universitetsgrad en dag måtte jobbe for minstelønn? Ut fra nylig innsamlede data og sammenlignbare indikatorer i de forskjellige OECD-landene fastslår forfatterne av *Et blick på utdanning 2007* at utvidelsen innen høyere utdanning har hatt positive virkninger for enkeltpersoner og nasjonale økonomier, og at det så langt ikke foreligger noen tegn til "kompetanseinflasjon".

For første gang undersøkes også spørsmålet om utdanningens effektivitet (indikator B7) i *Et blick på utdanning*. Denne indikatoren er riktignok fortsatt på utforskningsstadiet, men viser spekteret i den innsatsen som trengs for at utdanningssektoren skal fornye seg på samme måte som andre sektorer allerede har gjort. Dette er viktig for å få mer ut av midlene i en tid da offentlige budsjetter presses nedover.

Hovedkonklusjoner i denne utgaven:

Det har vært en markert økning i antallet personer som fullfører videregående utdanning i hele OECD-området.

I 22 av 29 OECD-land, samt i partnerlandene Estland, Israel, Russland og Slovenia, har nå minst 60 % av de voksne fullført minst videregående utdanning, mens 26 % har fullført høyere utdanning. Materialet viser også følgende:

- Andelen av personer mellom 25 og 34 år i OECD-medlemslandene som har fullført videregående utdanning, er i gjennomsnittet 13 % høyere enn i aldersgruppen 45-54 år.

- I alle OECD-land er det over tre ganger større sannsynlighet for at unge voksne (25-34) har en grad i realfag sammenliknet med andre voksne (55-64). Men dette forholdstallet faller til under to når det gjelder ingeniørfag. I Danmark, Tyskland, Ungarn og Norge vil det snart bli flere ingeniører som forlater arbeidsmarkedet enn de som er kommet som nye på markedet i de siste årene.

**Tabell A1.1a. Utdanningsnivå:
den voksne befolkningen
(2005)**

Land	Ingen formell utdanning	Primær	Under sekundær	Over sekundær	Tertiær	Post-tertiær
Albania	100	0	0	0	0	0
Andorra	0	0	0	0	0	0
Argentina	0	0	0	0	0	0
Australia	0	0	0	0	0	0
Austerrike	0	0	0	0	0	0
Belarus	0	0	0	0	0	0
Belgia	0	0	0	0	0	0
Bulgaria	0	0	0	0	0	0
Canada	0	0	0	0	0	0
Chile	0	0	0	0	0	0
Cyprus	0	0	0	0	0	0
Czechia	0	0	0	0	0	0
Danmark	0	0	0	0	0	0
De forente kongerikene	0	0	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0
Finnland	0	0	0	0	0	0
Frankrike	0	0	0	0	0	0
Tyskland	0	0	0	0	0	0
Ungarn	0	0	0	0	0	0
Island	0	0	0	0	0	0
Israel	0	0	0	0	0	0
Italia	0	0	0	0	0	0
Japan	0	0	0	0	0	0
Korea	0	0	0	0	0	0
Litauen	0	0	0	0	0	0
Lusemburg	0	0	0	0	0	0
Mexico	0	0	0	0	0	0
Nederlandene	0	0	0	0	0	0
Norge	0	0	0	0	0	0
Polen	0	0	0	0	0	0
Portugal	0	0	0	0	0	0
Romania	0	0	0	0	0	0
Russland	0	0	0	0	0	0
Slovakia	0	0	0	0	0	0
Slovenia	0	0	0	0	0	0
Spania	0	0	0	0	0	0
Sveits	0	0	0	0	0	0
Turkiet	0	0	0	0	0	0
Ungarn	0	0	0	0	0	0
USA	0	0	0	0	0	0
Øst-Timor	0	0	0	0	0	0

- Yngre interesserer seg mest for fag innen samfunnsvitenskap, økonomiske/administrative fag og juss. Nesten en tredel av den voksne befolkningen har studert slike fag, og det er nesten 3,5 ganger flere unge voksne som har grader i disse emnene sammenlignet med eldre.

- Når det gjelder studiet av pedagogiske fag, er forholdet mellom yngre og eldre aldersgrupper nær 1 i OECD-landene. I Danmark, Tyskland, Nederland, Sverige og Storbritannia er forholdet under 1, og dermed kan det oppstå problemer med å erstatte den eldre lærergenerasjonen som går av med pensjon i årene som kommer.

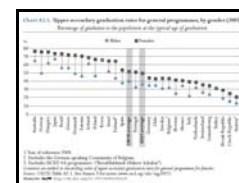
Flere unge får eksamen fra videregående utdanning, og kjønnsbalansen er i endring.

Siden 1995 har andelen personer med fullført videregående utdanning økt med gjennomsnittlig 7 % i OECD-land med sammenlignbare data. I 21 av de 24 OECD-landene overstiger denne andelen 70 %, mens den i Finland, Tyskland, Hellas, Irland, Japan, Korea og Norge ligger på minst 90 %. Samtidig minsker kløften mellom utdanningsraten i Mexico og Tyrkia på den ene siden og de andre OECD-landene på den andre siden.

- Det er nå mer sannsynlig at kvinner fullfører videregående utdanning enn menn – dette snur om på det tradisjonelle mønsteret. Det er bare i Korea, Sveits og Tyrkia at utdanningsratene for kvinner ligger under ratene for menn. De er identiske for kvinner og menn i partnerlandet Slovenia.

- I mange land er det mer sannsynlig at menn gjennomfører yrkesrettet opplæring, men i nesten halvparten av landene som er inkludert i undersøkelsen, er det enten ingen forskjell på dette området, eller en større andel kvinner.

Diagram A2.3. Videregående utdanning (generelle programmer), per kjønn (2005)

Antallet personer med høyere utdanning stiger også.

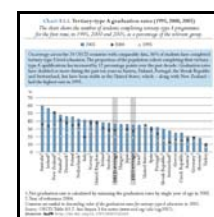
I de 24 OECD-landene med sammenlignbare data har et gjennomsnitt på 36 % i den relevante aldersgruppen fullført en tradisjonell universitetsutdanning. I Østerrike, Finland, Italia, Portugal, Slovakia og Sveits er utdanningsratene blitt fordoblet i de siste 10 årene. Men det er store forskjeller mellom landene når det gjelder forholdet mellom universitetsgrader og høyere yrkesrettet utdanning. Indikatorer viser følgende:

- Andelen av utdannede fra tradisjonelle universiteter i den relevante aldersgruppen varierer mellom ca. 20 % eller under i Østerrike, Tyskland og Tyrkia til over 40 % i Australia, Danmark, Finland, Island, Italia, Nederland, New Zealand, Norge og Polen.

- Andelen av kortere yrkesrettede programmer representerer 9 %; den er 1,3 % for programmer som gir avanserte forskningskvalifikasjoner.

- I de 19 OECD-landene som har data om dette, viser det seg at gjennomsnittlig 30 % av studentene som er tatt opp til akademisk utdanning, ikke fullfører studiet.

Diagram A3.1. Høyere utdanning type A (1995, 2000, 2005)

Det er store variasjoner blant de unge når det gjelder forventning om høyere utdanning

Ca. 57 % av 15-åringene i OECD-landene regner med å studere ved universitetet, men denne andelen varierer fra 95 % i Korea til så langt nede som 21 % i Tyskland. Indikatorene viser at forventninger varierer ut fra den enkeltes faglige nivå, kjønn, sosio-økonomisk bakgrunn og eventuell innvandrerstatus.

- Data som ble samlet inn i 2003 gjennom OECDs program for internasjonal elevevaluering (Programme for International Student Assessment - PISA), viser at 15-åringenes forventninger om å fullføre et studium på universitetsnivå er nært forbundet med deres resultater innen matematikk og lesning.

- Uansett hva slags skolemessige ferdigheter de har, tror 15-åringer med svak sosio-økonomisk bakgrunn i mindre grad at de kommer til å ta høyere utdanning enn jevnaldrende.

- I de fleste land forventer derimot 15-åringer med innvandrerbakgrunn i større grad å fullføre et studium på universitetsnivå enn 15-åringer fra majoriteten. Dette utslaget er enda sterkere når man sammenligner med majoritetselevne som har lignende ferdigheter og samme sosio-økonomiske bakgrunn.

Skole og samfunn står overfor viktige utfordringer når det gjelder integrering av innvandrere

Internasjonal migrasjon er blitt en hovedutfordring i de fleste OECD-land, og det pågår en intens debatt om hvordan innvandrerne best kan integreres i samfunnet og på arbeidsmarkedet. PISA-undersøkelsen gir et viktig og nytt perspektiv på diskusjonen ved å evaluere utdanningssituasjonen for 15-åringer fra innvandrerfamilier. Det er klart at utdanningssystemene her står overfor alvorlige utfordringer, særlig i Europa. Indikatorer viser følgende:

- Av ca. 14 OECD-land med store innvandrergrupper lå elevene i første innvandringsgenerasjon gjennomsnittlig 48 poeng – dette tilsvarer over ett års læring – etter majoritetselevne når det gjaldt matematisk kompetanse slik den er målt i PISA. Denne ulikheten er fortsatt sterk – 40 poeng – blant elevene i annengenerasjonen. I Canada, Luxembourg, Sverige og Sveits og partnerlandet Hong Kong-Kina gjør annengenerasjonselevne det vesentlig bedre enn elevene i første generasjon – forskjellen i skåre reduseres til 31 poeng i Sveits og 58 poeng i Sverige.

- Prestasjonsforskjellene mellom majoritets- og minoritetselever varierer sterkt fra land til land: de er temmelig uvesentlige i Australia, Canada og New Zealand, men ligger på over 90 poeng i Belgia og Tyskland, selv for barn i annengenerasjonen.

[Boks C3.1. Langsiktig vekst i antallet studenter immatrikulert utenfor hjemlandet](#)

Få land har råd til kun å basere seg på familier med høy velstand og/eller høye intellektuelle ressurser for å oppnå et samfunn med velutdannede enkeltpersoner.

Landene oppviser store variasjoner når det gjelder hvor godt de klarer å få elever med arbeiderbakgrunn til å delta i høyere utdanning. Nedgangen i antallet arbeidsplasser for ufaglærte antyder at ansatte med lave kvalifikasjoner risikerer å bli en økende sosial byrde og bli offer for sterkere ulikhet. Å jevne ut forskjellene mellom elever fra velstående og mindre velstående hjem er ikke bare et spørsmål om likhet, men er også et viktig middel til å utvide rekrutteringsgrunnlaget for høykvalifiserte jobber i samfunnet og øke global konkurransedyktighet. Indikatorer viser følgende:

- I mange land har elever med fedre med høyere utdanning større sannsynlighet for selv å ta slik utdanning. Irland og Spania har størst likhet i adgang til høyere utdanning, mens elever fra lavtlønnede familier i Østerrike, Frankrike, Tyskland og Portugal bare har halvparten så stor sjanse til å ta høyere utdanning sett i forhold til deres andel av befolkningen.

Jo lenger tid enkeltpersoner bruker på utdanning, desto mer sannsynlig er det at de forblir i arbeidsmarkedet og tjener bedre.

OECD-landenes nasjonaløkonomier avhenger i stigende grad av en stabil tilførsel av velutdannede personer, og dette er en utvikling som sannsynligvis vil forsterkes. Etter hvert som befolkningene i OECD-landene eldes, vil høyere utdanningsnivåer og lengre tids deltakelse i arbeidslivet bidra til å senke avhengighetsratene og lette finansieringen av offentlige pensjoner. Indikatorer viser følgende:

- Sysselsettingsratene øker med oppnådd utdanning i de fleste OECD-land. Med svært få unntak ligger sysselsettingsraten for personer med høyere utdanning vesentlig over raten for personer med videregående utdanning.

- Forskjell i sysselsettingsrater mellom kvinner og menn er større blant grupper med lav utdanning. Av personer uten ungdomsskole/videregående utdanning har menn 23 % større sjanse for å være sysselsatt enn kvinner. Denne forskjellen reduseres til 10 % for de mest kvalifiserte.

- I 25 OECD-land og i partnerlandet Israel tjener personer med universitetsgrad og utdanning innen avansert forskning over 50 % mer enn enkeltpersoner med utdanning under videregående skoles nivå.

OECD-landene bruker 6,2 % av sitt globale BNP på utdanningsinstitusjoner, og begynner å interessere seg mer for utdanningssystemenes effektivitet.

Utdanningsekspansjonen har vært forbundet med massive finansielle investeringer. Mellom 1995 og 2004 økte de samlede utgiftene til utdanning med ca. 42 % i OECD-landene. Indikatorer viser at læringsresultatene kan forbedres med 22 % i OECD-landene, uten at det aktuelle utgiftsnivået økes.

Diagram A9.1 Personlige interne returrater for en person med universitetsgrad, ISCED 5/6 (2003)

Diagram B2.1. Utgifter på utdanningsinstitusjoner som prosent av BNP for alle utdanningsnivåer (1995, 2004)

Blant konklusjonene:

- Utgifter til nøkkeltjenester innen høyere utdanning (bortsett fra forskning og utvikling og tilstøtende tjenester) utgjør ca. USD 7 664 per student, fra USD 4 500 eller under i Hellas, Italia, Polen og Tyrkia, til over USD 9 000 i Australia, Østerrike, Danmark, Norge, Sveits og USA.

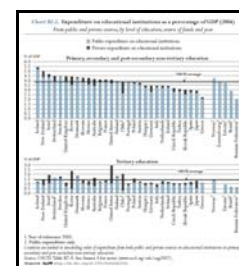
- OECD-landene investerer gjennomsnittlig USD 81 485 per elev på utdanning fra grunnskoletrinnet til og med videregående skole, fra noe under USD 40 000 i Mexico, Polen, Slovakia og Tyrkia til USD 100 000 eller mer i Østerrike, Danmark, Island, Luxembourg, Norge, Sveits og USA.

- Lavere utgifter per elev betyr ikke nødvendigvis lavere faglige resultater. For eksempel ligger den samlede investeringen i Korea og Nederland under OECD-gjennomsnittet, men begge er blant de landene som gjorde det best i PISA 2003-undersøkelsen.

Private finansieringskilder blir stadig viktigere...

I gjennomsnitt bruker OECD-landene 13,4 % av totale offentlige utgifter på utdanningsinstitusjoner. Andelen varierer fra 10 % eller lavere i Tsjekkia, Tyskland, Hellas, Italia og Japan, til over 20 % i Mexico og New Zealand. I 2004 kom gjennomsnittlig 87 % av finansieringen av alle utdanningsnivåer fra offentlige kilder. Den offentlige finansieringen for alle utdanningsnivåer sett under ett økte fra 1995 til 2004 i alle land med sammenlignbare data. Men den private finansieringen økte enda mer i nesten 3/4 av disse landene. Ca. 24 % av investeringene innen høyere utdanning og 20 % av investeringene innen førskoler stammet fra private kilder.

Diagram B2.2. Utgifter på utdanningsinstitusjoner som prosent av BNP (2004)

Skole-/universitetsavgifter varierer sterkt i OECD-landene

En firedel av OECD-landene (de nordiske landene, Tsjekkia, Irland og Polen) benytter seg ikke av skole-/universitetsavgifter. Derimot praktiserer offentlige institusjoner i en firedel av OECD-landene og partnerlandene avgifter på over USD 1 500 for egne elever/studenter.

- OECD-land der elevene/studentene betaler skole-/universitetsavgifter og samtidig drar fordel av spesielt høy offentlig støtte, har ikke lavere nivåer når det gjelder tilstrømning til høyere utdanning av type A enn OECD-gjennomsnittet.

Mange mennesker drar fordel av utdanningsmuligheter både tidlig og sent i livet, og mange studerer i utlandet.

Det er store variasjoner mellom landene med hensyn til deltakelse i uformell, jobbrelatert etterutdanning og opplæring. I fire OECD-land – Danmark, Finland, Sverige og USA – har over 35 % av befolkningen mellom 25 og 64 år deltatt i slik utdanning eller opplæring siste 12 måneder.

- Voksne med høyere utdanningsnivå har større sjanse til å delta i uformell, jobbrelatert etterutdanning og opplæring enn personer med lavere utdanning.

I over halvparten av OECD-landene deltok over 70 % av barn i 3-4-årsalderen i før- eller grunnskoleprogrammer. Denne andelen var 75,9 % i 19 europeiske OECD-land.

- I 2005 ble over 2,7 millioner studenter i høyere utdanning immatrikulert utenfor hjemlandet. Dette er en økning på 5 % i det totale inntaket av utenlandske studenter i forhold til fjoråret.

Timetall, lærerlønninger og antallet elever per lærer varierer sterkt mellom landene.

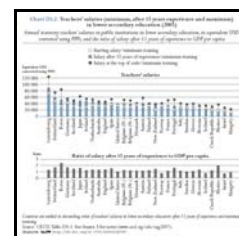
Avgjørelser om hvor mange timer og år elevene tilbringer på skolen og emnene de skal lære, gjenspeiler nasjonale prioriteringer og preferanser. Budsjettensyn bidrar også til å forme utdanningen: Lærerlønninger representerer den største enkeltposten i skolebudsjettene, og er en viktig faktor for politikere som arbeider for å opprettholde utdanningens kvalitet samtidig som de vil holde utgiftene i sjakk. Klassenes størrelse er blitt et stridsspørsmål i mange OECD-land. Det foreliggende materialet gir ingen klare konklusjoner når det gjelder betydningen for elevresultater. Blant konklusjonene angående disse grunnleggende utdanningspolitiske spørsmålene skal her nevnes:

- Blant OECD-landene utgjør undervisning i lesing, skriving og litteratur, matematikk og andre realfag nesten 50 % av det obligatoriske pensumet for elever fra 9 til 11 år. I Australia og partnerlandene Chile og Israel utgjør lesing, skriving og litteratur 13 % eller mindre av det obligatoriske pensumet, mens det i Frankrike, Mexico og Nederland er 30 % eller mer.

- Lønn til lærere med minst 15 års ansiennitet på ungdomsskoletrinnet er over to ganger så høy som BNP per innbygger i Korea og Mexico. På Island, i Norge og i partnerlandet Israel ligger lønningene på et nivå som er 75 % eller mindre av BNP per innbygger. Disse lønningene spenner fra under USD 16 000 i Ungarn til USD 51 000 eller mer i Tyskland, Korea og Sveits, og over USD 88 000 i Luxembourg.

- Fra 2000 til 2005 varierte ikke den gjennomsnittlige størrelsen på klassene spesielt, men forskjellene mellom OECD-landene ser ut til å reduseres. Klassestørrelsen sank i land med relativt store klasser, for eksempel Japan, Korea og Tyrkia, men økte i land med relativt små klasser, for eksempel Island.

Diagram D3.2. Lærerlønninger (minimum, etter 15 års erfaring og maksimum) på ungdomsskoletrinnet (2005)

© OECD 2007

Denne oppsummeringen er ingen offisiell OECD-oversettelse.

Denne oppsummeringen kan reproduseres hvis OECDs copyright og originalens tittel angis.

Flerspråklige oppsummeringer er oversatte utdrag av OECD-publikasjoner opprinnelig utgitt på engelsk og fransk.

Disse er gratis tilgjengelige på OECDs Online Bookshop www.oecd.org/bookshop/

For ytterligere informasjon, ta kontakt med OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate, rights@oecd.org eller per faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Besøk vårt nettsted www.oecd.org/rights/

